

Sygn. akt III A Ua 1156/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 stycznia 2020 r.

**Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:**

Przewodniczący: sędzia Irena Różańska-Dorosz spr.

Sędziowie: Robert Kuczyński

Elżbieta Kunecka

Protokolant: Magdalena Krucka

po rozpoznaniu w dniu 22 stycznia 2020 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy K. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji K. O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 9 września 2019 r. sygn. akt VII U 610/19

I. zmienia zaskarżony wyrok w pkt. I i poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. z dnia 19 kwietnia 2019 r. o tyle, że przyznaje wnioskodawczyni K. O. prawo do przeliczenia emerytury poczynając od dnia 22 marca 2019 r bez dokonania potrąceń sumy kwot pobranych emerytur,

II. oddala dalej idącą apelację.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 9 września 2019 r. Sąd Okręgowy w Świdnicy VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w pkt I. oddalił odwołanie K. O. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. z 19 kwietnia 2019 r., odmawiającej uchylecia decyzji z 23 maja 2013 r. i stwierdzającej jej wydanie z naruszeniem prawa, a w pkt. II. nie obciążył wnioskodawczyni kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że decyzją z 20 maja 2008 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. przeliczył wnioskodawczyni K. O. emeryturę (w wieku obniżonym) począwszy od 1 kwietnia 2008 r. W dniu 11 marca 2013 r. wnioskodawczyni złożyła wniosek o emeryturę w związku z ukończeniem powszechnego wieku emerytalnego.

Decyzją z 11 kwietnia 2013 r. przyznano wnioskodawczyni emeryturę w kwocie zaliczkowej, a decyzją z 23 maja 2013 r. wyliczono ostatecznie wysokość świadczenia. Wysokość emerytury obliczono z zastosowaniem art. 25 ust. 1 b ustawy z

17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, pomniejszając podstawę emerytury o sumę kwot pobranych emerytur, w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne. Wypłata emerytury została zawieszona, gdyż korzystniejszym świadczeniem była dotychczasowa emerytura.

Decyzję z 23 maja 2013 r. doręczono wnioskodawczyni w dniu 4 czerwca 2013 r. Wnioskodawczyni nie wniosła odwołania do sądu.

Wyrokiem z 6 marca 2019 r. wydanym w sprawie sygn. akt P 20/16 Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 25 ust. 1 b ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w brzmieniu obowiązującym do 30 września 2017 r. w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w 1953 r., kobiet które przed 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Pismem z 25 marca 2019 r. wnioskodawczyni złożyła wniosek o wznowienie postępowania w przedmiocie decyzji z 23 maja 2013 r., domagając się jej uchylenia i wydania nowej decyzji, w której wysokość emerytury zostanie obliczona w wysokości uwzględniającej treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego, bez pomniejszenia świadczenia o kwotę pobranych emerytur.

Postanowieniem z 25 kwietnia 2019 r. organ rentowy wznowił postępowanie w sprawie emerytury przyznanej decyzją z 23 maja 2013 r., a następnie zaskarżoną decyzją z tej samej daty odmówił uchylenia decyzji z 23 maja 2013 r. i stwierdził jej wydanie z naruszeniem prawa. W uzasadnieniu postanowienia powołano się na treść przepisów kodeksu postępowania administracyjnego, które wskazują na niemożność uchylenia decyzji z powodu orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, na podstawie którego została wydana decyzja, jeżeli od doręczenia tej decyzji upłynęło pięć lat. W przypadku wnioskodawczyni okres 5 lat został przekroczony.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołanie nie podlegało uwzględnieniu. Sąd ten wskazał, że wobec faktu, że wnioskodawczyni nie zaskarżyła decyzji z 23 maja 2013 r., decyzja stała się prawomocna. Dalej Sąd przytoczył treść przepisów art. 145a § 1 k.p.a., art. 149 § 1 k.p.a., art. 151 § 1 k.p.a., oraz art. 146 § 1 k.p.a. wyjaśnił, że z akt emerytalnych wnioskodawczyni wynika, że decyzja z 23 maja 2013 r. faktycznie została wydana z naruszeniem prawa, albowiem przy wyliczeniu wysokości świadczenia zastosowano przepis art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS nakazujący pomniejszenie podstawy emerytury o sumę kwot pobranych dotychczas emerytur, co do którego przepisu Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją. Jednocześnie jednak Sąd I instancji stwierdził, że zarówno od wydania, jak i od doręczenia decyzji upłynęło 5 lat, co oznacza, że mimo wydania decyzji z naruszeniem prawa nie jest możliwe jej uchylenie i wydanie nowej decyzji.

Odnosząc się natomiast do żądania przeliczenia świadczenia na podstawie art. 114 ustawy emerytalnej, którego treść została przez Sąd przytoczona, Sąd Okręgowy uznał, że nie było podstaw do uwzględnienia ponownego przeliczenia emerytury, ponieważ żadna z przesłanek wymienionych w art. 114 ust. 1 pkt 1 lub 6 ustawy emerytalnej nie została spełniona. Sąd wyjaśnił również, że w zakresie zastosowania art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej nie można przyjąć, aby wydanie przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z 6 marca 2019 r. sygn. akt P 20/16 realizowało przesłanki wymienione w tym przepisie, bowiem nowe dowody lub okoliczności wymienione w tym przepisie muszą istnieć przed wydaniem prawomocnej decyzji przyznającej emeryturę. Oznacza to, że dowody lub okoliczności musiały istnieć przed dniem 23 maja 2013 r., którego to warunku ww. wyrok Trybunału Konstytucyjnego niewątpliwie nie spełnia. Ponadto w ocenie tego Sądu wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie może być traktowany jako dowód, ponieważ nie odnosi się on do okoliczności faktycznych statuujących przebieg zatrudnienia i odprowadzania składek przez wnioskodawczynię. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego dotyczy wykładni przepisu zastosowanego przy wydaniu decyzji, zatem kwestii prawnej, która nie jest objęta dyspozycją art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej. Wnioskodawczyni nie przedstawiła natomiast żadnych dowodów mających wpływ na wysokość świadczenia - dokumentów istniejących przed dniem 23 maja 2013 r., które nie były organowi rentowemu znane przed wydaniem decyzji o przyznaniu emerytury.

W zakresie zastosowania art. 114 ust. 1 pkt 6 ustawy emerytalnej Sąd stwierdził, że trudno uznać, aby ustalenie wysokości emerytury wnioskodawczyni w prawomocnej decyzji z 23 maja 2013 r. z zastosowaniem art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej było następstwem błędu organu rentowego. Istotnie bowiem w dacie wydania ww. decyzji i przez następnych niemal 6 lat przepis ten obowiązywał. Organ rentowy wydał zatem decyzję z 23 maja 2013 r. w granicach obowiązujących wówczas przepisów, co nie może zostać uznane za błąd organu.

Apelację od powyższego wyroku złożyła wnioskodawczyni wnosząc o jego zmianę, ponieważ orzeczenie jest dla niej niekorzystne. W uzasadnieniu apelująca podała, że nie zgadza się ze stanowiskiem sądu w zakresie rozumienia błędu organu rentowego. Wskazała, że w orzecznictwie sądowym przyjęto szerokie rozumienie błędu ZUS, tj. że oznacza on każdą obiektywną wadliwość decyzji organu rentowego, niezależnie od tego czy jest ona skutkiem zaniedbania, pomyłki, celowego działania czy też wadliwej legislacji - czyli skutkiem wadliwości i niejednoznaczności norm prawnych. Dalej podniosła, że błędem organu rentowego jest też niedopełnienie obowiązku działania z urzędu na korzyść osób uprawnionych do świadczeń. Według skarżącej wydanie decyzji z naruszeniem prawa, co ZUS stwierdził, należy uznać za błąd ZUS-u, czyli podstawę do przeliczenia świadczenia w oparciu o art. 114 ust. 1 pkt 6 ustawy emerytalnej. W konsekwencji skarżąca domaga się przeliczenia emerytury za okres 3 lat, stosownie do treści art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

W sprawie nie ulega wątpliwości, że K. O. w dniu 25 marca 2019 r., na podstawie art. 145a k.p.a., złożyła wniosek o wznowienie postępowania zakończonego prawomocną decyzją z 23 maja 2013 r. i wydanie nowej decyzji wyliczającej świadczenie z powszechnego wieku emerytalnego bez dokonania potrąceń sumy kwot pobranych emerytur, czyli obliczenia świadczenia bez zastosowania uznanego za niekonstytucyjny (wobec części ubezpieczonych kobiet) przepisu art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Organ rentowy co prawda wznowił postępowanie zakończone prawomocną decyzją z 23 maja 2013 r., wobec zastosowania w niej niekonstytucyjnego art. 25 ust. 1b ww. ustawy, ale jednocześnie, zaskarżoną decyzją z 19 kwietnia 2019 r. stwierdził wydanie decyzji z 23 maja 2013 r. z naruszeniem przepisów prawa, lecz z odwołaniem się do art. 146 k.p.a. odmówił jej uchylenia z uwagi na upływ pięciu lat od jej doręczenia.

Sąd I instancji, oddalając odwołanie wnioskodawczyni, podzielił stanowisko organu rentowego.

W tym zakresie stanowisko Sądu Okręgowego jest słuszne, bowiem zgodnie z art. 146 k.p.a., który w niniejszej sprawie ma zastosowanie, uchylenie decyzji z przyczyn określonych w art. 145a k.p.a. nie może nastąpić, jeżeli od dnia doręczenia lub ogłoszenia decyzji upłynęło pięć lat. Skoro wnioskodawczyni w dniu 25 marca 2019 r. złożyła skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocną decyzją z 23 maja 2013 r., to nie ulega wątpliwości, że od jej wydania upłynęło 5 lat. Z tego względu zaskarżona decyzja jest prawidłowa.

Niezależnie jednak od powyższego należy mieć na uwadze, że wniosek ubezpieczonej obejmował w istocie dwie kwestie: wznowienie postępowania zakończonego prawomocną decyzją z 23 maja 2013 r. oraz przeliczenie świadczenia bez zastosowania uznanego za niekonstytucyjny przepisu art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach. Postępowanie zostało wznowione, zaś zaskarżoną decyzją odmówiono uchylenia decyzji z 23 maja 2013 r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, należy wziąć pod uwagę, że wniosek o przeliczenie emerytury ubezpieczona złożyła w dacie, w której cytowany przepis prawa materialnego został już uznany za niekonstytucyjny, tj. 25 marca 2019 r. Zatem należało go rozpoznać według stanu prawnego z daty jego złożenia.

W tym zakresie, zgodnie z art. 190 ust. 3 zdanie 1 Konstytucji RP, orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jeśli Trybunał Konstytucyjny nie określił innego terminu utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Skoro wydając wyrok z 6 marca 2019 r. Trybunał Konstytucyjny nie określił innego terminu, zatem

do utraty mocy obowiązującej art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej doszło z dniem ogłoszenia tego wyroku w Dzienniku Ustaw z 21 marca 2019 r. (Dz.U.2019.539). Tego dnia ustało domniemanie konstytucyjności tej regulacji prawnej, co oznacza konieczność przywrócenia przez organ administracyjny, a w razie jego negatywnego stanowiska w tym zakresie - przez sąd orzekający - stanu zgodnego z Konstytucją. Przy rozpoznaniu sprawy należy przy tym stosować zgodną z Konstytucją wykładnię przepisu art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej, co w tym wypadku oznacza zaprzeczenie dopuszczalności pomniejszania podstawy obliczenia świadczenia ubezpieczonej o sumę kwot pobranych emerytur w obniżonym wieku.

Wobec powyższego skoro, mimo zasadności odmowy uchylecia prawomocnej decyzji z 23 maja 2013 r., wniosek ubezpieczonej obejmował również żądanie ponownego obliczenia świadczenia, apelację w tym zakresie należało uwzględnić, ale tylko co do przeliczenia emerytury z wieku powszechnego bez potrąceń sumy kwot pobranych emerytur z datą początkową od dnia następnego po dniu ogłoszenia ww. wyroku Trybunału Konstytucyjnego, tj. od 22 marca 2019 r.

Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny, zgodnie z art. 386 § 1 k.p.c. w pkt. I. oraz art. 385 k.p.c. w pkt. II., orzekł jak w sentencji.

Robert Kuczyński Irena Różańska-Dorosz Elżbieta Kunecka